

การจัดทำโครงการอาชีพ

บทนำ

โครงการอาชีพ เป็นการจัดการเรียนรู้งานอาชีพที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงอย่างครบวงจร ตั้งแต่ การวิเคราะห์ การวางแผน การปฏิบัติงาน การจัดการกับผลผลิต การจำหน่าย การบริการ รวมทั้งรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตหรือบริการ โดยเน้นการผลิต การบริการ การบริหารจัดการ การตลาด และการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน ลักษณะของงานอาชีพตามโครงการที่ปฏิบัติต้องเป็นงานอาชีพสุจริตที่มีอยู่ในท้องถิ่น หรืองานอาชีพที่เป็นความต้องการของผู้เรียน เป็นงานอาชีพที่มีลักษณะเป็นงานผลิตและหรืองานบริการ การปฏิบัติงานอาชีพ ผู้เรียน ต้องเป็นผู้ปฏิบัติเองทั้งหมด ตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดการปฏิบัติงาน โดยมีครู ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและการปฏิบัติโครงการอาชีพให้ปฏิบัติร่วมกันเป็นกลุ่ม 3 - 5 คน โดยใช้ บ้าน สถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพ รวมทั้งสถานศึกษา เป็นสถานที่ปฏิบัติงานและในการจัดทำโครงการอาชีพของผู้เรียน ควรมีผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้ประสบความสำเร็จในสาขาอาชีพที่มีอยู่ในท้องถิ่นร่วมวางแผนและให้คำปรึกษาในการปฏิบัติงานอาชีพของผู้เรียนด้วย

ความเป็นมา

ในการสอนโครงการในสถานศึกษา นักการศึกษาปฐมวัยส่วนมาก กล่าวถึงการใช้โครงการกับเด็กบางคนแนะนำว่า การสอนแบบโครงการเป็นวิธีการหนึ่งในหลายวิธีที่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักตัดสินใจ เห็นผลการกระทำที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม และผู้เรียนจะมีประสบการณ์จากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคล วัตถุสิ่งของและสิ่งแวดล้อม การสอนแบบโครงการมีมานานแล้วมิใช่เป็นเรื่องใหม่ในการศึกษา แต่กลับมาได้รับความสนใจอย่างมากในประเทศสหรัฐอเมริกาและอีกหลายประเทศ ทั้งนี้เนื่องมาจากผลการวิจัยที่ทำให้เข้าใจยิ่งขึ้นว่า เด็กเรียนรู้อย่างไร และความจำเป็นที่จะต้องพัฒนากิจกรรมคิดแก้ปัญหาของเด็กเพื่อให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่ท้าทายของสังคม เทคโนโลยี

โครงการ หมายถึง การวางแผนดำเนินงานหรือกิจกรรมล่วงหน้า โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินงานอย่างชัดเจน กำหนดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

อาชีพ หมายถึง งานที่ทำเป็นประจำเพื่อให้มีรายได้ในการเลี้ยงชีพ แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. อาชีพอิสระ หมายถึง อาชีพที่ผู้ประกอบอาชีพเป็นเจ้าของกิจการ มีการวางแผน มีการจัดการ และดำเนินการด้วยตนเอง แบ่งเป็น 2 ลักษณะของการประกอบอาชีพ คือ อาชีพผู้ผลิต เป็นอาชีพที่ผู้ดำเนิน กิจการ/ผู้ประกอบอาชีพ ผลิตชิ้นงานเพื่อจำหน่าย อาชีพบริการ เป็นอาชีพที่ผู้ดำเนินการอำนวยความสะดวก หรือให้บริการแก่ผู้บริโภค เช่น ช่างตัดผม ช่างซ่อมวิทยุโทรทัศน์ บริกร ฯลฯ

2. อาชีพรับจ้าง หมายถึง อาชีพที่ผู้ประกอบอาชีพ ไม่ได้เป็นเจ้าของกิจการ แต่ทำงานภายใต้ระบบ หรือ ข้อกำหนดของหน่วยงาน หรือนายจ้างที่ตนสังกัด

หลักการประกอบอาชีพอิสระ

1. เป็นการจัดการศึกษาเพื่อชีวิต ชุมชน และสังคม
 2. ส่งเสริมการพึ่งตนเอง และความมีอิสระแก่ตนเอง
 3. ส่งเสริมให้มีความสามารถในการจัดการ การนำความรู้ และประสบการณ์มาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน
 4. ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้จากสภาพปัญหา สิ่งแวดล้อม และการปฏิบัติจริง
 5. ส่งเสริมให้มีการตัดสินใจในการเลือกอาชีพที่สอดคล้องความสภาพ
- ท้องถิ่น ความสนใจ ความถนัด และความสามารถของตนเอง การส่งเสริมให้นักศึกษาได้สัมผัสกับอาชีพด้วยการทำโครงการอาชีพ จะพัฒนานักศึกษาให้เจริญเติบโต เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพ สามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข ในภาวะที่สังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

ประโยชน์ต่อนักศึกษา

1. ได้ประสบการณ์การทำงาน
2. รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม
3. มองเห็นช่องทางประกอบอาชีพ
4. ได้นำความรู้ที่ได้รับมาใช้ในการประกอบอาชีพ
5. มีการวางแผนและปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ
6. ได้เรียนรู้คุณธรรม จริยธรรมจากการปฏิบัติจริง
7. ได้รับการพัฒนาให้เกิดกระบวนการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น

โครงการอาชีพ จะส่งเสริมให้นักศึกษาดำเนินการ นักศึกษาแต่ละกลุ่มจะประกอบอาชีพหลากหลายต่างกัน ตามความถนัด และความสนใจ นักศึกษาจะได้รับผลการเรียนเหมือนรายวิชา อื่น ๆ และใน 1 รายวิชา จะมีครูที่ปรึกษาหลายคน ตามกลุ่มอาชีพที่นักศึกษาสนใจปฏิบัติ สำหรับเรื่อง ที่ควรจะให้ให้นักศึกษาได้เรียนรู้ เช่น

1. อาชีพต่าง ๆ ที่มีในปัจจุบัน
2. คุณธรรม จริยธรรมของผู้ประกอบอาชีพ
3. การเลือกอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค และความถนัดของตนเอง
4. กระบวนการดำเนินงานของอาชีพที่สนใจเลือก
5. การจัดการกิจการธุรกิจอาชีพให้ประสบความสำเร็จ
6. การทำงานกลุ่ม / การทำงานร่วมกัน / การบริหารบุคคล
7. เทคนิคการเพิ่มประสิทธิภาพของการประกอบอาชีพ
8. การจัดการผลผลิต
9. เทคนิคการสื่อสาร (พูด ฯลฯ) กับผู้บริโภค (ลูกค้า)
10. การคิดต้นทุน การกำหนดราคาจำหน่าย / ค่าบริการ
11. ระบบบัญชีอย่างง่ายสำหรับกิจการขนาดเล็ก
12. เทคนิคการโฆษณา ประชาสัมพันธ์อาชีพของตนสู่ผู้บริโภค
13. การนำผลผลิตสู่ผู้บริโภค และการบริการหลังขาย

ความสำคัญของโครงการอาชีพ

โครงการมีวัตถุประสงค์หลากหลายประการ เช่น ต้องการให้นักศึกษามีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นเกี่ยวกับความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน สามารถปฏิบัติงานได้ถูกต้องตามกระบวนการ ประหยัด ปลอดภัย และได้ประโยชน์ โดยรู้จักวิเคราะห์และวางแผนการทำงาน สามารถปรับปรุงและพัฒนางานมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล รักการทำงาน ซึ่งเป็นรากฐานของการดำรงชีพ สามารถพึ่งพาตนเองได้รวมทั้งมีคุณธรรมในการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เป็นต้น นักศึกษาจะต้องศึกษาและฝึกปฏิบัติจริงเพิ่มเติม โดยอาศัยความรู้พื้นฐานจากรายวิชาอื่น ๆ ในหมวดวิชาการงานและอาชีพ นักศึกษามีสิทธิ์เสรีภาพอย่างเต็มที่ในการตัดสินใจเลือกอย่างฉลาด ที่จะดำเนินงานตามความถนัดและความสนใจของตน ในส่วนที่เกี่ยวกับโรงเรียนและครูอาจารย์นั้น จะได้ประโยชน์อย่างยิ่งจากการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติจริงตามจุด หมายของหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ซึ่งจะก่อให้เกิดการประสานสัมพันธ์อย่างแน่นเหนียว ระหว่างนักศึกษาและครูอาจารย์ประจำวิชาต่าง ๆ รวมทั้งการใช้เครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์อย่างคุ้มค่า นอกจากนี้ในสิ่งที่เกี่ยวกับท้องถิ่นและชุมชนย่อมจะได้ประโยชน์อย่างมากมาย ในแง่ของการให้นักศึกษาได้มีโอกาสร่วมพัฒนาอาชีพต่าง ๆ ในท้องถิ่นซึ่งเป็นผลพลอยได้ที่ตามมาคือ ทำให้นักศึกษาเกิดความรักความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเองด้วย

ในส่วนของการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังนี้ คือ

1. ด้านผู้เรียน ก่อให้เกิดคุณค่าต่าง ๆ ได้แก่ ช่วยสร้างความหวังใหม่ในการริเริ่มงาน สร้างเสริมประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง ได้มีโอกาสทดสอบความถนัดของตนเอง ก่อให้เกิดความรัก ความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีภายในกลุ่ม พร้อมทั้งเกิดความรู้ทางวิชาการที่กว้างขวางขึ้นและเกิด ความภาคภูมิใจในความ สำเร็จของงาน

2. ด้านสถานศึกษา ก่อให้เกิดคุณค่าทางการประสานงาน โดยเกิดความเข้าใจที่ตรงกันว่าการเรียนการสอนในปัจจุบันขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติจริงในโครงการของผู้เรียนมากกว่าที่จะเรียนอยู่ในห้องเรียนเท่านั้น

3. ด้านชุมชน/ท้องถิ่น ก่อให้เกิดคุณค่าทางการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ชุมชน อีกทั้งชุมชนได้มีส่วนร่วมในการขยายผลทางความรู้ ความสามารถที่มีอยู่ ให้แก่ผู้เรียนรุ่นต่อไป โดยสร้างนิสัยรักการทำงานเกิดงานอาชีพที่หลากหลายและมีการพัฒนาอาชีพในชุมชนด้วย

หลักการสำคัญของการเขียนโครงการอาชีพ

การปฏิบัติงานตามโครงการอาชีพของนักศึกษา เพื่อให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร และ จุดมุ่งหมายการจัดทำโครงการ จึงได้กำหนดหลักการที่สำคัญเกี่ยวกับโครงการไว้ดังนี้

1. ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มมีสิทธิและเสรีภาพในการตัดสินใจเลือกทำโครงการอาชีพใดก็ได้ จำนวน 1 โครงการ หรือมากกว่าก็ได้ ตามความถนัด ความสนใจ และความพร้อมของนักศึกษา

2. นักศึกษาในกลุ่มเดียวกันควรเลือกโครงการอาชีพแตกต่างกันได้ตามความถนัด ความพร้อมและความสนใจ ตลอดจนคำนึงถึงตามความจำเป็นในการใช้ประโยชน์ชิ้นงานหรือรายได้จากการปฏิบัติงาน

3. ให้คำนึงถึงทรัพยากรในท้องถิ่น ทั้งทรัพยากรที่ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตชิ้นงาน และทรัพยากรบุคคลในท้องถิ่น ตลอดจนภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาเทคโนโลยีในท้องถิ่น

4. นักศึกษาสามารถนำทักษะการทำงานพื้นฐานหลายประเภทรวมไว้ในโครงการเดียวได้ เช่นโครงการปลูกกระเจี๊ยบ ใช้ทักษะการทำงานด้านเกษตร และ คหกรรมเกี่ยวกับคุณค่าทางโภชนาการมาผสมผสานกัน ได้

5. ในแต่ละโครงการอาจกำหนดคาบเวลาแตกต่างกันได้ตามความยากง่ายของลักษณะงาน

6. ครูอาจารย์ผู้สอนหรือที่ปรึกษา อาจจัดให้มีสื่อการสอนในลักษณะใบงานหรือใบความรู้หรือข้อมูลทางวิชาการ เพื่อช่วยให้นักศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้ด้วยตนเองก็ได้

7. ในการประเมินโครงการ ให้ครูอาจารย์ผู้สอนหรือที่ปรึกษาเป็นผู้ประเมิน โดยคำนึงถึงความรู้ ความเข้าใจ กระบวนการทำงาน เจตคติในการปฏิบัติงาน และการนำชิ้นงานไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันและต้องประเมินผลการเรียนเป็น รายภาคเรียน

องค์ประกอบของโครงการอาชีพ

ถ้าพิจารณาโครงสร้างของร่างกายมนุษย์พบว่าประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ที่สำคัญคือ ศีรษะ ไหล่ลำตัว แขน ขา มือและเท้า นอกจากนี้ร่างกายของมนุษย์ยังมีอวัยวะอื่น ๆ อีกมากมายที่ประกอบกันทำให้เป็นร่างกายของมนุษย์สมบูรณ์ เช่น หู ตา ปาก นิ้วมือ อวัยวะสืบพันธุ์ ฯลฯ ซึ่งทำให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคม โครงการก็มึลักษณะเช่นเดียวกัน คือ หมายถึงระบบโครงสร้างและองค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งหมดของกิจการ หรือ ชิ้นงานต่าง ๆ ที่เราจะต้องดำเนินการ หรือผลิตให้สำเร็จลุล่วงไปตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ องค์ประกอบที่สำคัญของโครงการ มีดังนี้

1. เจ้าของโครงการหรือผู้จัดทำโครงการ อาจจะเป็นบุคคลคนเดียวหรือเป็นกลุ่มบุคคลก็ได้ สำหรับการปฏิบัติงานตามโครงการอาชีพที่หลักสูตรกำหนดให้นักศึกษาจะต้องปฏิบัติงานร่วมกันกลุ่มละ 3 – 5 คน
2. ความสำคัญของโครงการ หรือของงานนั้น ๆ ว่ามีเหตุผลอะไร มีความจำเป็น มีคุณค่าและประโยชน์มากน้อยเพียง
3. จุดประสงค์ของโครงการ ระบุว่ามุ่งที่จะให้เกิดผลอะไร อย่างไร หรือแก่ใคร ให้มีปริมาณและคุณภาพมากน้อยเพียงใด
4. เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ สถานที่ปฏิบัติงาน งบประมาณค่าใช้จ่ายหรืองบลงทุน กำหนดว่ามีอะไรบ้าง มากน้อยเพียงใด และจะจัดซื้อหามาได้อย่างไร
5. วิธีดำเนินการ ระบุว่า มีขั้นตอนสำคัญ ๆ ในเรื่องใดที่จะต้องนำมาพิจารณา และปฏิบัติตามระยะเวลาที่กำหนดไว้
6. แผนปฏิบัติการ ระบุกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะต้องปฏิบัติโดยละเอียดตามลำดับตามระยะเวลาที่กำหนดไว้
7. ผลที่คาดว่าจะได้รับ ระบุสิ่งที่คาดหวังว่าจะเกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนด
8. การติดตามผลและประเมินผล จะต้องมีวิธีการตรวจสอบเป็นระยะ ๆ ก่อนปฏิบัติโครงการ ขณะปฏิบัติงานและเมื่อสิ้นสุดการปฏิบัติโครงการ เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนางานต่อไป

ประเภทของโครงการอาชีพ

โครงการแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. โครงการประเภททดลอง (Experimental Research Project)

โครงการประเภทนี้ เป็นโครงการที่เกิดขึ้นจากการศึกษาหลักการต่าง ๆ ทางวิชาการแล้วนำมาทดลองค้นคว้าเพื่อยืนยันทฤษฎีหรือหลักการหรือต้องการทราบแนวทางเพิ่มคุณค่าและการใช้ประโยชน์ให้มากยิ่งขึ้น เช่น

- การศึกษาสูตรอาหารเลี้ยงปลา น้ำจืด
- การทดลองปลูกพืชในน้ำยาหรือการปลูกพืชโดยไม่ใช้ดิน
- การควบคุมการเจริญเติบโตของไม้ประดับประเภทเถา
- การใช้ฮอร์โมนกับกิ่งมะลิ
- การศึกษาขนมอบชนิดต่าง ๆ

โครงการประเภททดลอง (Experimental Research Project) เป็นโครงการที่ต้องทำการทดลองเพื่อศึกษาตัวแปรใดตัวแปรหนึ่ง (เรียกว่า "ตัวแปรต้น") ว่าจะมีผลต่อตัวแปรอีกตัวแปรหนึ่ง (เรียกว่า "ตัวแปรตาม") อย่างไร แต่ในความเป็นจริง จะมีตัวแปรหลาย ๆ ตัวที่มีผลต่อตัวแปรที่ศึกษา ในการทดลอง ผู้ทำการทดลองจะต้องเลือกตัวแปรที่สำคัญที่สุดเพียงตัวเดียวมาศึกษาดังนั้นจึงต้องทำการควบคุมตัวแปรอื่น ๆ เพื่อไม่ให้เกิดผลแทรกซ้อนต่อตัวแปรตาม ป้องกันไม่ให้เกิดผลการศึกษาที่มีความคลาดเคลื่อน ตัวแปรที่เราต้องควบคุมเรียกว่า "ตัวแปรควบคุม"

กล่าวโดยสรุป โครงการแบบทดลองจะต้องมีการระบุตัวแปร 3 ประเภท ดังนี้

ตัวแปรต้น คือ สาเหตุหรือเหตุของการทดลอง

ตัวแปรตาม คือ ผลที่เกิดขึ้น หรือผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง

ตัวแปรควบคุม คือ สิ่งที่ต้องควบคุมให้เหมือนกัน

ตัวอย่าง ในความเป็นจริง (ตามธรรมชาติ) อธิบายการเจริญเติบโตของต้นไม้ว่า "ต้นไม้สามารถเจริญเติบโตได้ดีนั้น จะต้องรดน้ำ พรวนดิน ใส่ปุ๋ย และตั้งไว้ในที่มีแสงแดด" สามารถระบุตัวแปรต่าง ๆ ได้ ดังนี้

ตัวแปรตาม คือ การเจริญเติบโตของต้นไม้

ตัวแปรต้น คือ การรดน้ำ พรวนดิน แสงแดด

คำอธิบาย การรดน้ำ พรวนดิน และ แสงแดด ส่งผลต่อ การเจริญเติบโตของต้นไม้ การระบุตัวแปรควบคุม

ถ้าเราต้องการศึกษาว่า ตัวแปรต้นตัวใด ระหว่าง การรดน้ำ พรวนดิน แสงแดด จะส่งผลต่อการเจริญเติบโตของต้นไม้มากกว่ากัน เราก็ต้องทำการศึกษาทีละตัวแปรต้น โดยทำการควบคุมตัวแปรต้นอื่น ๆ อีก 2 ตัวเช่น เราต้องการศึกษาเฉพาะตัวแปรการรดน้ำว่าจะมีผลต่อการเจริญเติบโตของต้นไม้มากน้อยเพียงใด เราก็ต้องออกแบบการทดลองโดยการควบคุมตัวแปรอีก 2 ตัว คือ พรวนดิน และ แสงแดด โดยให้ต้นไม้ที่ทำการทดลองทั้งหมดได้รับการพรวนดิน และ แสงแดด ในปริมาณที่เท่ากัน หรือถ้าไม่ให้ก็ไม่ให้เหมือน ๆ กัน การพรวนดิน และ แสงแดด เรียกว่า ตัวแปรควบคุม

ขั้นตอนในการทำโครงการทดลอง

1. กำหนดปัญหา
2. ตั้งจุดประสงค์ในการศึกษา
3. ตั้งสมมุติฐาน
4. ออกแบบการทดลอง
5. ดำเนินการทดลอง
6. เก็บรวบรวมข้อมูล
7. บันทึกผลการทดลอง
8. แปลผล
9. สรุปผลการทดลอง

2. โครงการประเภทสำรวจ

โครงการประเภทนี้ เป็นโครงการการศึกษาสำรวจข้อมูลสำหรับดำเนินงานพัฒนาปรับปรุงเพิ่มเติมผลงานและส่งเสริมผลผลิตให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น ข้อมูลดังกล่าวอาจมีผู้จัดทำขึ้น แต่มีการแปรเปลี่ยนไปแล้ว ต้องทำการสำรวจจัดทำขึ้นใหม่ให้ทันสมัยอยู่เสมอ เช่น

- การสำรวจราคาผลผลิตเกษตรในท้องถิ่น
- การสำรวจราคาสินค้าอุปโภคบริโภคในท้องถิ่น
- การสำรวจแหล่งวิชาการและสถานประกอบการในท้องถิ่น
- การสำรวจงานบริการในท้องถิ่น
- การสำรวจปริมาณการปลูกข้าวโพดในท้องถิ่น
- การสำรวจปริมาณการเลี้ยงไก่เนื้อในท้องถิ่น
- การสำรวจปริมาณการเลี้ยงห่านในท้องถิ่น
- การสำรวจคลองแม่รำพัน สุโขทัย

3. โครงการประเภทสิ่งประดิษฐ์

โครงการประเภทนี้เป็นโครงการสร้างสรรคสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ขึ้นมาหลังจากที่ได้ศึกษาทางทฤษฎีหรือพบเห็นผลงานของผู้อื่นแล้ว เกิดความคิดสร้างสรรค์ที่จะพัฒนาต่อไป จึงประดิษฐ์คิดค้นให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ดียิ่งขึ้น เช่น การควบคุมระบบการให้น้ำในแปลงเพาะชำ

- การประดิษฐ์หัวฉีดพ่นน้ำในแปลงปลูกผัก
- การประดิษฐ์ของชำร่วย
- การประดิษฐ์เครื่องรับวิทยุ
- การประดิษฐ์เครื่องเสีย
- การออกแบบเสื้อฟ้าชาย หญิง

4. โครงการประเภทพัฒนาผลงาน

โครงการประเภทนี้เป็นโครงการที่เกิดจากการศึกษาเนื้อหาทางวิชาการ หรือ หลักทฤษฎีเกี่ยวกับวิชาการงานและอาชีพหรือวิชาสามัญต่าง ๆ แล้วนำมาปรับปรุงและพัฒนาให้สอดคล้องกับแนวทางทฤษฎีดังกล่าว ส่งผลให้มีผลงานเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น

เมื่อนักศึกษาได้ศึกษาทางทฤษฎีเกี่ยวกับ

พลังงานแสงอาทิตย์ : โครงการสร้างเครื่องอบกล้วยด้วยแสงแดด ตู้อบเนื้อสัตว์ต่าง ๆ เครื่องทำน้ำร้อน ฯลฯ

พืชสมุนไพร : โครงการการใช้ยาปราบศัตรูพืชด้วยพืชสมุนไพร กำจัดเพลี้ย หนอน แมลงปีกแข็ง ฯลฯ

การถนอมอาหาร : โครงการ การแปรรูปผลผลิต การทำผักกาดดองสามรส การทำไส้กรอก การดองพริกฝัก ผลไม้ต่าง ๆ ฯลฯ

การเลี้ยงปลา : โครงการการเลี้ยงปลาสวยงาม การเปลี่ยนสีปลาออกัสก้า

ลักษณะของโครงการ

1. มีจุดมุ่งหมายเฉพาะหนึ่งจุดมุ่งหมาย มีการกำหนดวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน มีผลผลิต (output) บริการและผลลัพธ์ (outcome) ที่มีลักษณะเฉพาะ
2. เป็นการปฏิบัติงานชั่วคราว (temporary) มีเวลาเริ่มต้น – สิ้นสุด
3. ต้องการทรัพยากรหลายประเภท ได้แก่ บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ โปรแกรมสำเร็จรูป
4. ควรมีผู้สนับสนุนงบประมาณ/ลูกค้า
5. เกี่ยวข้องกับความไม่แน่นอน เพราะมีลักษณะเฉพาะ ยากลำบากในการกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน ingsเวลา / ค่าใช้จ่าย

ขั้นตอนการปฏิบัติของนักศึกษา

การพิจารณาจัดทำโครงการ เป็นการดำเนินงานที่ต้องตัดสินใจทำโครงการให้บรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่

1. การเลือกหัวข้อเรื่องโครงการ
2. การศึกษาข้อมูลโครงการ
3. สังเกตสภาพแวดล้อม

ขั้นตอนการทำโครงการ – โครงการอาชีพ

- ขั้นตอนที่ 1** การคิดและเลือกหัวเรื่อง เป็น การหาหัวข้อในการทดลอง ในการที่อยากทราบ
- ขั้นตอนที่ 2** การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงการขอคำปรึกษา ขอแนะนำ หรือข้อมูลต่าง ๆ จากผู้คุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 3 การเขียนเค้าโครงของโครงการ โดยทั่วไปเค้าโครงของโครงการจะมีหัวข้อดังต่อไปนี้

หัวข้อ	รายละเอียดที่ต้องระบุ
1. ชื่อโครงการ	ทำอะไร กับใคร เพื่ออะไร
2. ชื่อผู้ทำโครงการ	ผู้รับผิดชอบโครงการ
3. ชื่อที่ปรึกษาโครงการ	ผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ
4. ระยะเวลาดำเนินการ	ระยะเวลาดำเนินโครงการตั้งแต่ต้นจนจบ
5. หลักการและเหตุผล	เหตุผลและความคาดหวัง
6. จุดหมาย / วัตถุประสงค์	สิ่งที่ต้องการให้เกิดเมื่อสิ้นสุดการทำโครงการ
7. สมมุติฐานของการศึกษาโครงการ	สิ่งที่คาดว่าจะเกิดเมื่อสิ้นสุดการทำโครงการ
8. ขั้นตอนการดำเนินงาน	ขั้นตอนการทำงาน วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่
9. ปฏิบัติโครงการ	วัน เวลา กิจกรรมดำเนินงาน เริ่มจนสิ้นสุด
10. ผลที่คาดว่าจะได้รับ	สภาพของผลที่ต้องการให้เกิดทั้งที่เป็นผลผลิต กระบวนการและผลกระทบ
11. บรรณานุกรม	ชื่อเอกสาร ข้อมูล ที่ได้จากแหล่งต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 4 การปฏิบัติโครงการ

เป็นการดำเนินงานตามแผนที่ได้กำหนดไว้ในเค้าโครงของโครงการ และต้องมีการจดบันทึกข้อมูลต่าง ๆ อย่างละเอียด จัดทำอย่างเป็นระบบ เป็นระเบียบ เพื่อที่จะได้ใช้เป็นข้อมูลต่อไป

ขั้นตอนที่ 5 การเขียนรายงาน

ควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย กระชับ ชัดเจน และครอบคลุมประเด็นสำคัญของโครงการ โดยสามารถเขียนให้อยู่ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การสรุป รายงานผล ซึ่งประกอบไปด้วยหัวข้อต่าง ๆ เช่น บทคัดย่อ บทนำ เอกสารที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 6 การแสดงผล

เป็นการนำเสนอผลงาน สามารถจัดได้หลายรูปแบบ เช่น การจัดนิทรรศการ หรือ สิ่งตีพิมพ์ การสอนแบบเพื่อนสอนเพื่อน ตามความเหมาะสมของโครงการ

การสำรวจวิเคราะห์ก่อนตัดสินใจเลือกโครงการ

1. **สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง** สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักศึกษา ในการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตนเองนั้นมีปัจจัยหลายประการ เช่น สติปัญญา ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ทักษะและความพร้อมในวิชาสาขาอาชีพ รวมทั้งวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะวิชาโครงการที่เลือกจะเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาหรือจัดทำโครงการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. **การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและสังคม** ข้อมูลต่าง ๆ นั้นมีส่วนผลักดันให้โครงการสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เช่น ความเห็นชอบของบุคคลรอบตัว คนในครอบครัว อาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อนร่วมงาน เป็นต้น ทั้งนี้ยังรวมถึงความต้องการของคนในท้องถิ่น แหล่งความรู้ต่างๆที่จะเป็นความรู้เพิ่มเติม แหล่งจัดหาวัสดุอุปกรณ์ สาธารณูปโภคที่เอื้ออำนวยความสะดวกในการเดินทางและการขนส่ง เป็นต้น

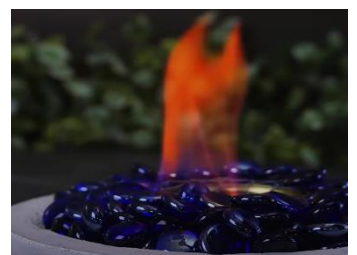
3. **สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ** โครงการมีส่วนส่งเสริมสนับสนุนผลักดันให้เกิดเป็นแนวความคิดและประสบการณ์อย่างหลากหลาย ซึ่งสามารถศึกษาและสำรวจข้อมูลได้จากแหล่งต่าง ๆ เช่น แหล่งวิชาชีพ ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ สวนผลไม้ วนอุทยาน ศูนย์ธุรกิจการค้า ศูนย์ศิลปาชีพ ฯลฯ นอกจากนี้ข้อมูลสามารถนำมาได้จากการบรรยาย ประชุมสัมมนา รายการวิทยุโทรทัศน์ การศึกษาผลงานของผู้อื่น หรือจากการสนทนา สัมภาษณ์ จากบุคคลที่มีความรู้เฉพาะด้านนั้น ๆ ทั้งนี้การสังเกตสิ่งต่างๆที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน หรือจากงานอดิเรกจะเป็นข้อมูลและประสบการณ์ ที่มีคุณภาพ

การเขียนโครงการฝึกอาชีพ

หลักการสำคัญในการเขียนโครงการ

การปฏิบัติงานตามโครงการอาชีพของผู้เรียน เพื่อให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร และจุดมุ่งหมายการจัดทำโครงการ จึงได้กำหนดหลักการที่สำคัญเกี่ยวกับโครงการไว้ ดังนี้

1. ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มมีเสรีภาพในการตัดสินใจ เลือกทำโครงการอาชีพใดก็ได้ ตามความถนัด ความสนใจ และความพร้อมของผู้เรียน
2. ผู้เรียนในห้องเรียนเดียวกัน ควรเลือกโครงการอาชีพแตกต่างกัน ได้ตามความถนัด ความพร้อม และความสนใจ ตลอดจนคำนึงถึงความจำเป็นในการใช้ประโยชน์ชิ้นงาน หรือรายได้จากการปฏิบัติงาน
3. ให้คำนึงถึงทรัพยากรในท้องถิ่น ทั้งทรัพยากรที่ใช้เป็นวัตถุดิบ ในการผลิตชิ้นงาน และทรัพยากรบุคคลในท้องถิ่น ตลอดจนภูมิปัญญาชาวบ้าน เพื่อการอนุรักษ์ และพัฒนาเทคโนโลยีในท้องถิ่น
4. ผู้เรียนสามารถนำทักษะการทำงาน พื้นฐานหลายประเภท รวมไว้ในโครงการเดียวได้
5. ในแต่ละโครงการ อาจกำหนดคาบเวลาแตกต่างกันได้ ตามความยากง่ายของลักษณะงาน
6. ครูอาจารย์ ผู้สอน หรือที่ปรึกษา อาจจัดสื่อการสอนในลักษณะของใบงาน หรือใบความรู้ หรือข้อมูลทางวิชาการ เพื่อช่วยให้นักศึกษา สามารถปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง
7. ในการประเมินโครงการ ให้ครู หรือที่ปรึกษาเป็นผู้ประเมิน โดยคำนึงถึงความรู้ความเข้าใจ กระบวนการทำงาน เจตคติในการปฏิบัติงาน และการนำชิ้นงานไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

ส่วนประกอบและวิธีการเขียนโครงการฝึกอาชีพ

ส่วนประกอบและวิธีเขียนโครงการฝึกอาชีพ มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ชื่อโครงการ

ควรตั้งชื่อโครงการอาชีพให้สื่อความหมายได้ชัดเจน ครอบคลุมความหมายของกิจกรรมอาชีพที่ทำให้ชัดเจนว่าทำอะไร ต้องเป็นชื่อที่เหมาะสม ชัดเจน ดึงดูดความสนใจ และเฉพาะเจาะจงว่าจะทำอะไร ไม่ควรตั้งชื่อโครงการที่มีความหมายกว้างเกินไปตัวอย่างเช่น โครงการปลูกมันสำปะหลัง โครงการทำสิ่งประดิษฐ์

2. ชื่อผู้ทำโครงการ

เป็นชื่อผู้รับผิดชอบโครงการ ในกรณีงานกลุ่มต้องระบุหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละคนให้ชัดเจน พิจารณาความเหมาะสมในด้านความสามารถ โอกาสในการทำงาน กำลังทุนทรัพย์สินของแต่ละบุคคล ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบว่า โครงการอยู่ในความรับผิดชอบของใคร และสามารถติดตามได้ทีใด หรือโครงการนี้อยู่ในความรับผิดชอบของใคร เมื่อมีปัญหาจะได้ติดต่อประสานงานได้อย่างง่าย

3. ชื่อที่ปรึกษาโครงการ

เป็นผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ

4. หลักการและเหตุผลหรือความสำคัญของโครงการ

ควรกล่าวถึงสภาพชุมชนและความต้องการของตลาดที่เกี่ยวข้องกับอาชีพตามที่ได้ ศึกษา และอธิบายว่าโครงการนี้จะสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างไร แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นหรือความสำคัญ ซึ่งผู้เสนอโครงการจะต้องระบุถึงเหตุผลและข้อมูล หรือทฤษฎีต่าง ๆ มาสนับสนุนโครงการให้ปรากฏชัดเจนอย่างสมเหตุสมผล การเขียนหลักการและเหตุผลในส่วนนี้ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วนคือ

1. ความเป็นมาของโครงการย่อ ๆ
2. เหตุผลและความจำเป็นที่ต้องมีโครงการนั้น ๆ
3. วิธีการดำเนินโครงการย่อ ๆ

5. วัตถุประสงค์

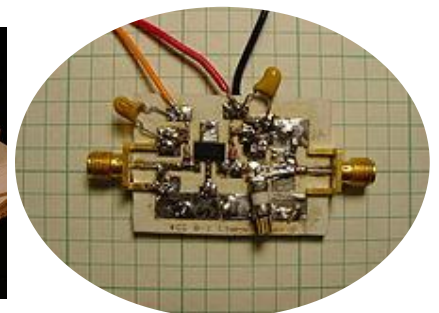
จะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนว่า โครงการอาชีพนี้ ผู้เรียนจะทำอะไรโดยเขียนให้เห็นว่ากิจกรรมหรือพฤติกรรมที่จะดำเนินการมี อะไรบ้าง หากมีวัตถุประสงค์หลายประการก็ควรเขียนเป็นข้อ ๆ ตามลำดับความสำคัญ การเขียนวัตถุประสงค์มีความสำคัญต่อแนวทางการศึกษา ตลอดจนข้อมูลความรู้ที่ค้นพบหรือสิ่งประดิษฐ์ที่ค้นพบนั้นจะมีความสมบูรณ์ครบถ้วน ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทุก ๆ ข้อ ไม่เปิดโอกาสให้ตีความได้หลายอย่างอันจะทำให้ความหมายบิดเบือนไปจากเจตนารมณ์ที่แท้จริง และสามารถประเมินผลและวัดได้

6. เป้าหมาย

เป้าหมาย (Targets) หมายถึงการแสดงผลผลิตขั้นสุดท้ายในแง่ปริมาณ จำนวนหรือการวัดความสำเร็จในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ กำหนดเป้าหมายของผลผลิตในช่วงเวลาให้ชัดเจนคือ อะไร มีปริมาณเท่าใดและคุณภาพเป็นอย่างไร เป้าหมายจึงคล้ายกับวัตถุประสงค์แต่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงมากกว่า มีการระบุสิ่งที่ต้องการกระทำหรือการไปถึงชัดเจนกว่าและระบุเวลาที่ต้องการบรรลุว่าจะแล้วเสร็จในวันที่เท่าไร เดือนอะไร ปีใด โดยใคร และอย่างไร นอกจากนั้นอาจมีการกำหนดเป้าหมายเชิงคุณภาพควบคุมไปด้วยก็ได้

7. ระยะเวลาดำเนินการ

การระบุระยะเวลาและสถานที่หรือพื้นที่เป้าหมายที่จะจัดกิจกรรม ตั้งแต่เริ่มต้นโครงการจนกระทั่งเสร็จสิ้นโครงการและในกรณีที่เป็นโครงการระยะยาวมีหลายขั้นตอน ก็จะต้องแสดงช่วงเวลาในแต่ละขั้นตอนนั้นด้วย ทั้งนี้เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาเพื่ออนุมัติโครงการ ตัวอย่างเช่น ระยะเวลา : 1 เดือน วันที่ 1 – 30 เมษายน 2558
สถานที่ดำเนินงาน : กศน. อำเภอเมืองยโสธร

8. งบประมาณ

จัดทำรายละเอียดรายจ่ายที่เกิดขึ้นในการดำเนินโครงการ เป็นการระบุถึงจำนวนเงิน จำนวนบุคคล จำนวนวัสดุ-ครุภัณฑ์ และปัจจัยอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินงาน การจัดทำงบประมาณและทรัพยากรในการดำเนินงานโครงการ ผู้วางแผนโครงการควรต้องคำนึงถึงหลักสำคัญ 4 ประการในการจัดทำโครงการ โดยจะต้องจัดเตรียมไว้อย่างเพียงพอและจะต้องใช้อย่างประหยัด ดังนี้

1. ความประหยัด (Economy)
2. ความมีประสิทธิภาพ (Efficiency)
3. ความมีประสิทธิภาพ (Effectiveness)
4. ความยุติธรรม (Equity)

9. ขั้นตอนวิธีดำเนินงาน

เขียนเป็นรายละเอียดขั้นตอนของการทำงาน ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการโดยเขียนเป็นแผนปฏิบัติงาน ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อ กิจกรรม ระยะเวลา สถานที่ศึกษา ทรัพยากร/ปัจจัยเป็นต้น รายละเอียดดังกล่าวจะทำให้ผู้ที่ปรึกษาหรือผู้ดำเนินงานติดตามกำกับงานได้ อย่างมีระบบแก้ไขปัญหาได้ทันทั่วทั้ง

10. การติดตามและการประเมินผล

เป็นวิธีการหรือเทคนิคในการดูแลและควบคุมการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ต้องบอกให้ชัดเจนว่าก่อนเริ่มทำโครงการ ระหว่างทำโครงการและหลังการทำโครงการ จะมีการติดตามและประเมินผลอย่างไร เป็นการระบุว่ามีการติดตาม การควบคุม การกำกับ และการประเมินผลโครงการอย่างไร จะประเมินความสำเร็จของการดำเนินงานโครงการได้อย่างไรใครเป็นผู้รับผิดชอบ โดยระบุวิธีหรือเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินด้วย ทั้งนี้หัวข้อของการประเมินจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ตามโครงการด้วย

ดังนั้น เพื่อให้การติดตามและประเมินผลโครงการสอดคล้องระหว่างการวางแผนกับการปฏิบัติงาน ควรพิจารณาดำเนินการเป็น 3 ระยะ คือ

1. ประเมินผลก่อนการทำโครงการ หรือก่อนการปฏิบัติงาน
2. ประเมินผลระหว่างที่มีการทำโครงการ
3. ประเมินผลภายหลังการทำโครงการ

11. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ให้ระบุผลที่จะเกิดขึ้นเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ เป็นผลที่ได้รับโดยตรงและผลพลอยได้หรือผลกระทบจากโครงการเป็นผลในด้านดีที่ คาดว่าจะได้รับจะต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์และเป้าหมาย แสดงถึงผลประโยชน์ที่ผู้ดำเนินโครงการและผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้รับหลังโครงการสิ้นสุดลง ซึ่งหมายถึงผลกระทบในทางที่ดี ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้จะระบุไว้ชัดเจนว่าใครจะได้รับผลประโยชน์และผลกระทบในลักษณะอย่างไร ทั้งด้านปริมาณ และด้านคุณภาพ

12. ปัญหาและอุปสรรค

การดำเนินงานตามโครงการนี้ จะมีปัญหาและอุปสรรคใดบ้าง ทั้งในด้านตัวบุคคลที่ร่วมงาน ขั้นตอนการปฏิบัติ ทรัพยากรชาติ ตลาดจำหน่ายและอื่น ๆ ที่เห็นว่าน่าจะเกิดขึ้น พร้อมชี้แจงสาเหตุที่อาจเกิดขึ้นด้วย รวมทั้งแนวทางแก้ไข ปัญหาและอุปสรรคที่ไม่เป็นไปตามแผนขั้นตอนการปฏิบัติงาน ทุกขั้นตอน ระยะเวลา วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดด้วย